

UNIVERSITATEA “TITU MAIORESCU”

BUCURESTI

IOSUD

SCOALA DOCTORALA –DOMENIU DREPT

TEZA DE DOCTORAT

- REZUMAT -

Conducator de doctorat:

Prof univ.dr. Smaranda Angheni

Doctorand:

Manolescu Manuela (cas. Sirbu)

2019

UNIVERSITATEA “TITU MAIORESCU”

BUCURESTI

IOSUD

SCOALA DOCTORALA – DOMENIU DREPT

**Metodele alternative de soluționare a
litigiilor în contextul uniformizării dreptului
la nivel European**

Coordonator:

Prof. univ. dr. Smaranda Angheni

Autor: Manuela Manolescu (cas. Sîrbu)

2019

CUPRINS

Introducere.....7

CAPITOLUL I. Considerații generale cu privire la metodele alternative de soluționare a litigiilor și integrarea lor în sistemul de justiție în contextual uniformizării dreptului la nivel European.....16

I.1. Definiția conceptului de “metode alternative de soluționare a litigiilor”.....16

I.2. Considerații istorice cu privire la metodele alternative de soluționare a conflictelor.....32

I.3. Avantajele și dezavantajele procedurilor alternative de soluționare a litigiilor în raport de procedurile judiciare în contextul integrării lor în sistemul de justiție din România.....38

CAPITOLUL II. Politici ale Uniunii Europene și naționale în domeniul metodelor alternative de soluționare a litigiilor în contextul uniformizării dreptului la nivel European cu impact asupra reglementărilor naționale.....45

II.1. Politicile și reglementările europene în materia mijloacelor alternative de soluționare a litigiilor.....45

II.2. Politici și reglementări naționale în domeniul soluționării alternative a litigiilor.....72

CAPITOLUL III. Metodele alternative de soluționare a litigiilor în contextul reformei în justiție și a îmbunătățirii accesului la justiție. Aspecte de drept comparat.....80

III.1. Metodele alternative de soluționare a litigiilor din perspectiva accesului liber la justiție. Decizii relevante ale Curții Constituționale cu privire la mediere și conciliere.....80

III.2. Importanța și aplicabilitatea mecanismelor alternative de soluționare a litigiilor în contextul reformei în justiție.....	90
III.2.1. Medierea- metodă alternativă de soluționare a litigiilor în materie civilă, comercială și penală. Aspecte teoretice și practice.....	90
III.2.2. Medierea conflictelor între entități private și autorități publice.....	99
III.2.3. Medierea obligatorie vs. medierea voluntară.....	105
III.2.4. Aspecte particulare cu privire la aplicabilitatea și eficiența utilizării procedurilor alternative în materia insolvenței.....	112
III.2.5. Arbitrajul – metodă alternativă de soluționare a litigiilor. Considerații teoretice și practice. Arbitrajul specializat și particularitățile acestuia.....	119
(i) Arbitrajul din perspectiva Codului de Procedură Civilă, a Deciziilor Curții Constituționale și Decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție. Compliantă cu prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului.....	119
(ii) Aspecte particulare privitor la soluționarea prin arbitraj a litigiilor rezultate în legătură cu încheierea și executarea contractelor FIDIC. Obligativitatea Deciziei CAD.....	129
(iii) Arbitrajul specializat în domeniul asigurărilor și reasigurarilor. Procedura arbitrală prevăzută de Uniunea Națională a Societăților de Asigurare și Reasigurare din România (UNSAR).....	130
(iv) Arbitrajul în materia proprietății industriale. Regulile arbitrale ale Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (WIPO) aplicabile soluționării disputelor.....	131
(v) Arbitrajul sub imperiul regulilor GAFTA în comerțul internațional cu materii agricole și cereale.....	133
(vi) Arbitrajul sportiv. Soluționarea litigiilor de către Comisiile de jurisdicție federală. Jurisdicția specială a Tribunalului Sportiv de la Lausanne. Studiu de caz.....	134

CAPITOLUL IV. Reglementarea și importanța metodelor alternative de soluționare a litigiilor la nivelul dreptului internațional privat.....137

IV.1. Reglementările UNCITRAL și metodele alternative de soluționare a litigiilor.....	137
IV.1.1. Legea model UNCITRAL privind arbitrajul commercial internațional 1985 cu amendamentele din 2006.....	137
IV.1.2. Reglementările UNCITRAL în materia concilierii.....	142
IV.1.3. Dezbateri în vederea elaborării și promovării legii model UNCITRAL privind concilierea și medierea în domeniul comerțului internațional.....	146
IV.1.4. Convenția de la Singapore cu privire la mediere. Domeniu de aplicare. Consecințe asupra reglementărilor europene în materia medierii.....	148
IV.2. Concilierea și arbitrajul din perspectiva Convenției pentru reglementarea diferendelor referitoare la investiții între state și resortisanții altor state Washington 1965.....	157
IV.3. Metodele alternative de soluționare a litigiilor reglementate de Camera Internațională de Comerț de la Paris (ICC Paris).....	166
IV.4. Rolul procedurilor alternative de soluționare a disputelor în cadrul litigiilor în materie matrimonială și a răspunderii părintești. Lucrările Conferinței de la Haga. Cooperare judiciară și administrativă internațională. Reglementare europeană	171
IV.5. Metodele alternative de soluționare a litigiilor în materia dreptului muncii din perspectiva organizațiilor internaționale.....	175

CAPITOLUL V. Metodele alternative de soluționare a litigiilor. Evaluarea cunoașterii și utilizării acestora. Accesul la o justiție eficientă. Prezentare și analiza. Rezultate Ancheta sociologica.....180

CAPITOLUL VI. Concluzii și propuneri de lege ferendă191

Anexa 1. Studiu de caz referitor la utilizarea procedurii medierii în soluționarea unor tipuri diferite de dispută.....196

Anexa 2. Competența instanțelor de drept comun vs. competența instanțelor arbitrale în soluționarea laturii civile a unui dosar penal în condițiile achitării în baza art. 16 lit.b Cod proc. pen. raportat la art. 25 alin (5) și art. 27 alin (2) Cod proc.pen.209

Bibliografie.....223

Prin tema prezentei lucrări, *“Metodele alternative de soluționare a litigiilor în contextul uniformizării dreptului la nivel European”*, am încercat să explorăm, atât din perspectiva existenței reglementărilor Uniunii Europene și reglementărilor naționale, dar și a unui studiu sociologic pe care l-am efectuat, problematica metodelor alternative de soluționare a litigiilor la nivel național, cu luare în considerare a cadrului legislativ european în domeniu. Teza de doctorat abordează în mod sistematic și integrat dispozițiile legale, analiza de specialitate concentrând o serie de lucrări juridice, jurisprudența instanțelor de judecată în materie, informații istorice și sociologice.

Având în vedere actualitatea temei și importanța evaluării legislației naționale raportat la dispozițiile europene în domeniu, lucrarea de față își propune să se constituie într-un instrument de analiză legislativă și sociologică a metodelor alternative de soluționare a litigiilor cu abordare pluridisciplinară a mecanismelor alternative de soluționare a disputelor, apelând la metode și raționamente specifice științei dreptului.

Lucrarea de față își propune să abordeze în mod sistematic și integrat aspectele definitorii ale metodelor alternative de soluționare a litigiilor. Analiza de specialitate concentrează o serie de lucrări juridice, acte normative aplicabile, informații juridice, jurisprudența relevantă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Curții Europene a Drepturilor Omului, Curții de Justiție, a Uniunii Europene, Curții Constituționale, prezentări ale unor spețe pe care le-am instrumentat în calitate de avocat sau practician în insolvență. De asemenea, am apelat la metode și raționamente specifice științei dreptului, cu scopul abordării pluridisciplinare a temei analizate.

Compararea reglementărilor din diferite state referitor la problematica metodelor alternative de soluționare a litigiilor, analiza și studiul diverselor acte normative naționale și europene, decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, ale Curții Constituționale, ale Curții Europene de Justiție și Curții Europene a Drepturilor Omului, ne-au permis să conturăm concluziile lucrării și să propunem în același timp modificări ale cadrului legislativ actual.

Metodele alternative sunt considerate proceduri extrajudiciare eficiente în soluționarea alternativă a litigiilor. Medierea, arbitrajul, concilierea sunt cele mai cunoscute și utilizate metode alternative la nivel internațional și național. Reprezintă instrumente utile pentru degrevarea instanțelor de judecată de numărul foarte mare de cauze, permițând atât persoanelor fizice cât și persoanelor juridice să își soluționeze mai rapid și mai ieftin litigiile. Durata mare a procedurilor judiciare reprezintă o încălcare a

drepturilor fundamentale prevăzute în actele Uniunii Europene, ceea ce presupune și încălcarea dreptului la o justiție eficientă într-un termen rezonabil.

La nivelul Uniunii Europene, Raportul Comisiei din anul 2016 către Parlamentul European, Consiliul și Comitetul Economic și Social European privind aplicarea Directivei 2008/52/CE privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială, *invită statele membre să își intensifice eforturile de a încuraja folosirea procedurii de mediere în litigiile civile și comerciale, inclusiv prin intermediul unor campanii de informare adecvate care să le ofere cetățenilor și persoanelor juridice informații adecvate și cuprinzătoare cu privire la caracteristicile procedurii și la avantajele acesteia în ceea ce privește economisirea de timp și resurse financiare precum și de a asigura o mai bună cooperare între membrii profesiilor juridice în acest scop.*

Din documentele europene rezultă faptul că mijloacele alternative de soluționare a litigiilor oferă valoarea adăugată și au un impact semnificativ asupra legislației țărilor membre în condițiile în care aceste proceduri extrajudiciare sunt considerate că îmbunătățesc accesul la justiție. La nivel comunitar se consideră că adoptarea directivei cu privire la mediere a adus modificări de substanță reglementărilor naționale iar promovarea accesului la soluționarea alternativă a disputelor trebuie să aibă loc în condițiile asigurării unui raport echilibrat între mediere și procedurile judiciare.¹

Anul 2002 a reprezentat anul în care la nivel european s-a făcut o analiză complexă privitor la metodele alternative de soluționare a litigiilor în materie civilă și comercială iar Cartea Verde elaborată a inițiat o consultare extinsă cu statele membre cu scopul stabilirii principiilor funcționării metodelor alternative de soluționare a disputelor cu scopul îmbunătățirii accesului la justiție, așa cum este definit în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ca parte integrantă a politicii Uniunii Europene de instituire a unui spațiu de libertate, securitate și justiție.

Capitolul II al prezentei lucrări tratează problematica reglementărilor europene în materia soluționării alternative, evidențiind importanța reglementării mecanismelor alternative de soluționare a litigiilor atât la nivelul Uniunii Europene cât și la nivel național.

¹ European Parliament, Directorate General for Internal Policies, Policy Department C: citizens Rights and Constitutional Affaires, *Rebooting the mediation directive: assessing the limited impact of its implementation and proposing measures to increase the number of mediations in EU*, Study, 2014.

Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene stabilește principiile care stau la baza organizării și funcționării unui spațiu de libertate, securitate și justiție, spațiu în care drepturile fundamentale sunt respectate iar sistemele de drept naționale ale statelor membre au obligația de a garanta implementarea acestor reglementări. Parlamentul European și Consiliul au adoptat măsuri speciale care să asigure o bună funcționare a pieței interne prin dezvoltarea și reglementarea în mod eficient a metodelor alternative de soluționare a litigiilor. Reglementarea coerentă și eficientă a procedurilor alternative de soluționare a litigiilor va avea un impact pozitiv asupra mediului de afaceri în sensul încurajării soluționării disputelor printr-o procedură alternativă. Practica a demonstrat că majoritatea companiilor private optează pentru soluționarea alternativă a litigiilor deoarece riscul soluției obținute în urma administrării unei proceduri alternative cum ar fi, de exemplu, medierea sau concilierea, este asumat integral de părți, soluția fiind întotdeauna obținută prin negociere, aspect inexistent în cazul rezolvării disputei de către instanța de judecată.

Principiul accesului la justiție este un principiu fundamental iar soluționarea alternativă a litigiilor prin proceduri extrajudiciare vine în sprijinul facilitării accesului la justiție. Consiliul European a solicitat și a încurajat crearea de către statele membre a unor proceduri alternative, extrajudiciare de soluționare litigiilor.

Eforturile comunității europene, în sensul adoptării unor măsuri prioritare pentru un nou impuls în ceea ce privește soluționarea alternativă a litigiilor, reprezintă o realitate deoarece în virtutea principiilor instituite de Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, politicile Uniunii Europene trebuie să asigure justițiabilului accesul eficient la justiție, inclusiv prin reglementarea unor proceduri extrajudiciare de soluționare a litigiilor.²

În multe state membre, sistemele de mediere au făcut obiectul unor modificări și revizuirii iar procesul de modificare a legislației continuă. Rezoluția Parlamentului European din 12 Septembrie 2017 referitoare la punerea în aplicare a Directivei 2008/52/CE privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială “*invită statele membre să își intensifice eforturile de a încuraja folosirea procedurii de mediere în litigiile civile și comerciale, inclusiv prin intermediul unor campanii de informare adecvate care să le ofere cetățenilor și persoanelor juridice informații adecvate și cuprinzătoare cu privire la caracteristicile procedurii și la*

² Directiva 2008/52 CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 Mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială

*avantajele acesteia în ceea ce privește economisirea de timp și resurse financiare precum și de a asigura o mai bună cooperare între membrii profesiilor juridice în acest scop; subliniază, în acest context, necesitatea unui schimb de bune practice în diferitele jurisdicții naționale susținute de măsuri adecvate la nivel European pentru a contribui la recunoașterea crescândă a utilității medierii.*³

În materie de consum, Directiva Parlamentului European și a Consiliului nr. 2013/11/UE⁴ își propune atingerea de către statele membre a unui înalt grad de protecție a consumatorilor și o mai bună funcționare a pieței interne prin garantarea rezolvării reclamațiilor consumatorilor împotriva comercianților de o manieră facilă și transparentă. Piața internă a Uniunii Europene presupune *un spațiu fără frontiere interne în cadrul căruia este asigurată libera circulație a bunurilor și serviciilor. Piața internă trebuie să le ofere consumatorilor o valoare adăugată concretizată printr-o calitate mai bună, o varietate mai mare, prețuri rezonabile și standard de siguranță ridicată pentru bunuri și servicii.*⁵

Capitolul al III lea din prezenta lucrare tratează problematica importanței, aplicabilității și eficienței metodelor alternative de soluționare a litigiilor în contextul reformei în justiție și a îmbunătățirii accesului la justiție. Aspectele de drept comparat cuprinse în Capitol III subliniază importanța reglementărilor mecanismelor alternative de soluționare a litigiilor în domenii diverse cum ar fi insolvența, dreptul familiei, dreptul penal, etc.

În România, cele mai des utilizate metode de soluționare alternative a litigiilor sunt medierea și arbitrajul. Medierea a fost reglementată prin Legea 192/2006 care stabilește cadrul legal în care funcționează această instituție. Medierea nu este o procedură obligatorie, rămânând la aprecierea părților dacă doresc să soluționeze litigiul astfel sau dacă se adresează instanțelor de drept comun. Rezoluția Parlamentului European din 12 Septembrie 2017 referitoare la punerea în aplicare a Directivei 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 Mai 2008

³ Parlamentul European, Punerea în aplicare a Directivei privind medierea, P8_TA-PROV (2017) 0321

⁴ Directiva 2013/11/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2013 privind soluționarea alternativă a litigiilor în materie de consum și de modificare a Regulamentului CE nr. 2006/2004 și a Directivei 2009/22/CE, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L165/63, 18.06.2013.

⁵ Directiva 2013/11/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind soluționarea alternativă a litigiilor în materie de consum și de modificare a Regulamentului CE nr. 2006/2004 și a Directivei 2009/22/CE publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene din 18.06.2013

privind anumite aspect ale medierii în materie civilă și comercială, având în vedere Raportul Comisiei către Parlamentul European privind aplicarea Directivei referitor la medierea în materie civilă și comercială subliniază importanța introducerii și utilizării procedurilor de mediere în Uniunea Europeană. Mare parte a statelor membre au extins domeniul de aplicare al măsurilor naționale de transpunere și al cauzele naționale, lucru ce a generat un impact pozitiv decisiv asupra legislației statelor membre și a categoriilor de litigii în cauză.⁶ Este subliniat faptul că *“punerea în aplicare a directivei privind medierea a oferit valoare adăugată la nivelul Uniunii Europene prin creșterea gradului de conștientizare în rândul organismelor legislative naționale cu privire la avantajele medierii, determinând o anumită aliniere a dreptului procedural și a diverselor practice în statele membre.”*⁷

În ceea ce privește arbitrajul, procedura alternativă de soluționare a litigiilor, acesta este reglementat de Codul de procedură civilă și de Regulile de arbitraj ale instituțiilor permanente de arbitraj. Codul de procedură civilă stipulează că *arbitrajul este o jurisdicție alternativă cu caracter privat iar în administrarea acestei jurisdicții, părțile litigante și tribunalul arbitral competent pot stabili reguli de procedură derogatorii de la dreptul comun, cu condiția ca regulile respective să nu fie contrare ordinii publice și a dispozițiilor imperative ale legii*, iar Curtea Constituțională, într-o decizie de speță, a reținut că procedura arbitrajului reprezintă o excepție de la principiul potrivit căruia înfăptuirea justiției se realizează prin instanțele judecătorești și reprezintă acel mecanism juridic eficient menit să asigure o judecată imparțială, mai rapidă și mai puțin formală, confidențială, finalizată prin hotărâri susceptibile de executare silită.⁸

La nivelul dreptului internațional privat, în **Capitolul IV** din prezenta lucrare, am tratat problematica reglementărilor UNCITRAL raportat la arbitrajul comercial internațional și conciliere. Important este faptul că la nivel internațional se intenționează elaborarea unei Convenții care să faciliteze punerea în executare a acordurilor obținute în urma derulării procedurii de conciliere sau mediere, lucru ce ar încuraja în mod substanțial utilizarea acestor proceduri alternative de soluționare a litigiilor. După modelul *Convenției pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine adoptată la New York în 10 iunie 1958*, urmează a se

⁶ Idem 3

⁷ Idem 3.

⁸ Decizia Curții Constituționale nr. 203/2006 publicată în Monitorul Oficial nr. 276 din 24 Martie 2006.

elabora o *Convenție Internațională privind medierea și concilierea în comerțul internațional*, astfel încât acordurile obținute în urma derulării unor astfel de proceduri să fie obligatorii și executorii pentru părțile implicate.

La nivel internațional, arbitrajul, concilierea și medierea sunt proceduri alternative reglementate prin convenții internaționale. *Convenția pentru reglementarea diferendelor referitoare la investiții între state și resortisanții altor state semnată la Washington în 1965*, promovează necesitatea cooperării internaționale pentru dezvoltare economică iar în contextul creșterii investițiilor transfrontaliere și a încheierii unui număr din ce în ce mai mare de contracte internaționale. În acest domeniu este important ca părțile să aibă la dispoziție mecanisme eficiente de soluționare a diferendelor legate de aceste investiții. Actul normativ instituie mecanisme de *conciliere și arbitraj internațional* la care să apeleze statele contractante și persoanele altor state pentru rezolvarea disputelor născute din încălcarea tratatelor bilaterale referitoare la investiții.

Camera Internațională de Comerț de la Paris (ICC Paris) pune la dispoziția persoanelor fizice, companiilor, organizațiilor guvernamentale și organizațiilor internaționale un set de norme și reguli pentru gestionarea situațiilor conflictuale ivite cu ocazia derulării contractelor comerciale. Prezenta lucrare analizează procedurile alternative de soluționare a litigiilor administrate de acest for internațional, organizație internațională ce furnizează standard și recomandă clauze contractuale de soluționare alternativă a disputelor.

De asemenea, sunt de menționat *Lucrările Conferinței de la Haga* care își propun să codifice și unifice relațiile juridice internaționale de drept privat. Convențiile în domeniul dreptului familiei încurajează utilizarea metodelor alternative de soluționare a disputelor familiale internaționale iar lucrările conferințelor în domeniu au stabilit importanța obținerii prin proceduri alternative a unor soluții liber consimțite în dreptul internațional al familiei.

Metodele alternative de soluționare a litigiilor se aplică și în domeniul dreptului muncii iar organizațiile internaționale stimulează utilizarea metodelor alternative de soluționare a disputelor în litigiile interne de dreptul muncii. *Fondul Monetar Internațional, Organizația Internațională a Muncii, Banca Mondială, Națiunile Unite* au elaborat proceduri interne care să răspundă exigențelor soluționării liber consimțite a disputelor între angajator și angajați, să protejeze drepturile angajaților și a angajatorilor.

Ultimul capitol al prezentei lucrări abordează problematica impactului utilizării metodelor alternative de soluționare a litigiilor asupra accesului justițiabilului la o justiție eficientă din perspectiva rezultatelor obținute în urma derulării unui studiu sociologic. În perioada de derulare a cercetărilor privind elaborarea prezentei teze de doctorat, am efectuat o cercetare interdisciplinară cu scopul principal de a *evalua percepțiile populației României cu privire la metodele alternative de rezolvare a disputelor și conflictelor*. Rezultatele anchetei sociologice sunt prezentate în acest capitol.

Norma de drept este intrinsec legată de viață socială a comunității, legea fiind o realitate cu o incontestabilă încărcătură social-umană⁹ iar cercetarea sociologică are scopul de a da o viziune nouă realității juridice deoarece societatea influențează norma juridică.¹⁰

În urma cercetărilor întreprinse, am constatat că problematica metodelor alternative de soluționare a litigiilor nu este suficient investigată la nivel național, la nivelul comunităților științifice și academice din domeniul științelor sociale și umaniste. Apreciez că se impune explorarea acestei problematice în direcția clarificării aspectelor ce țin de modul în care publicul larg se raportează la metodele alternative de soluționare a litigiilor. Menționez faptul că la nivel național, din investigațiile efectuate nu am identificat niciun studiu în care să se evalueze percepțiile populației României cu privire la metodele alternative de soluționare a disputelor și conflictelor iar la nivel European am identificat un singur studiu de percepție cu privire la medierea ca metodă ADR, studiu care a fost realizat nu la nivelul populației UE sau vreunei țări, ci la nivelul unui grup de 816 experți.

Pornind de la această realitate, am apreciat că este important să analizăm în ce măsură românii sunt familiarizați cu aceste proceduri extrajudiciare de soluționare a litigiilor în condițiile în care soluția oferită de instanța clasică va nemulțumi întotdeauna cel puțin o parte implicată în litigiu.

Prin urmare, am efectuat un studiu sociologic prin aplicarea metodei anchetei sociologice la nivelul unui eșantion reprezentativ la nivelul populației neinstituționalizate a României, cu vârsta cuprinsă între 25 și 65 de ani. Datele au fost culese prin administrarea unui chestionar structurat. De menționat că eșantionul a avut un număr de 385 de persoane intervievate, având o marja de eroare de +/- 4,99%.

⁹ Nicolae Popa, *op.cit*, p 34 și urm.

¹⁰ În acest sens a se vedea Emile Durkheim, *Regulile metodei sociologice*, Editura Științifică, București, 1974

Chestionarul care a fost administrat subiecților intervievați, a cuprins diferite situații conflictuale la care persoanele trebuiau să se raporteze pentru a identifica în ce măsură respondenții sunt dispuși să utilizeze metodele alternative de soluționare a litigiilor: divorț și dispută generată de situația în care un vecin își construiește un gard în interiorul proprietății private a altcuiva. De asemenea, au fost plasate întrebări care au avut ca scop identificarea și evaluarea gradului de notorietate publică a metodelor alternative de soluționare a litigiilor, istoricul utilizării acestor metode, identificarea principalelor surse de informare utilizate referitor la metodele alternative, evaluarea activității de promovare a metodelor alternative de soluționare a litigiilor de către instituțiile publice abilitate respectiv Ministerul Justiției, Consiliul de Mediere.

În urma cercetărilor și analizării datelor culese a rezultat că în România soluționarea în instanță a conflictelor este metoda cea mai des folosită, deși nu același lucru se poate afirma despre încrederea românilor în justiție. Dintre metodele alternative de soluționare a litigiilor cea mai cunoscută rămâne medierea. Arbitrajul este o metodă aproape absentă din viața juridică a românilor.¹¹

Rezultatele anchetei sociologice au fost, dintr-o anumită perspectivă, anticipabile în contextul în care promovarea în spațiul public al metodelor alternative de soluționare a litigiilor este aproape inexistentă.

Aceasta reprezintă o chestiune extrem de problematică în condițiile în care metodele alternative de soluționare a litigiilor pot fi utilizate pe scară largă numai dacă sunt promovate adecvat de autoritățile publice prin campanii susținute.

În același context, considerăm că și instanțele de judecată trebuie să joace un rol foarte important în promovarea utilizării metodelor alternative de soluționare a litigiilor, în special medierea, având în vedere și contextul legislativ care permite acest lucru. Italia este țara în care mișcarea ADR a cunoscut o amploare deosebită în special după implementarea Directivei 52/2008. Legiuitorul italian a impus medierea – ca procedură obligatorie în anumite tipuri de conflicte, ceea ce a determinat înregistrarea unui număr extrem de mare de cereri de soluționare a

¹¹ Manuela Sirbu, *op.cit.*, p. 78

litigiilor prin mediere. Se apreciază că sistemul ADR în Italia este perfect adaptat unei țări în care Justiția clasică a fost copleșită de numărul mare de dosare înregistrate spre soluționare.¹²

Este evident faptul că disponibilitatea de utilizare a metodelor ADR trebuie asociată cu promovarea în spațiul public a informațiilor legate de aceste practici. La nivel general, televizorul este indicat drept sursă principală de informare cu privire la metodele alternative de soluționare a litigiilor. Opt din zece români au aflat pentru prima dată de metodele ADR de la televizor, iar majoritatea continuă să indice televizorul ca principal canal de informare în caz că doresc să afle mai multe informații despre aceste metode.¹³

Din analiza datelor culese rezultă că implicarea instituțiilor abilitate în promovarea metodelor alternative de soluționare a disputelor este percepută de populație ca fiind extrem de scăzută. În mod specific, doar trei din zece români declară că au văzut instituții precum *Ministerul Justiției* sau *Consiliul de mediere* să promoveze în spațiul public metodele alternative de rezolvare a disputelor. Consider că politica de comunicare și de informare a publicului cu privire la avantajele utilizării metodelor alternative de soluționare a disputelor trebuie să aibă un caracter organizat, structurat și coerent. „*Discursul din spațiul public cu privire la metodele ADR nu este neapărat unul unitar și oficial, ci mai degrabă este unul fragmentat și neoficial: fiecare român află, de cele mai multe ori accidental, de metodele alternative de soluționare a litigiilor, caută singur să afle ce sunt aceste metode și discută acest lucru cu cei din imediata sa proximitate – prietenii, familia și avocatul (sau persoane calificate precum juriștii și notarii) în cele mai multe dintre cazuri. În fapt, pe lângă televizor, internetul, prietenii și persoanele calificate sunt cele mai consistente surse de informare. Altfel spus, familiarizarea și creșterea gradului de cunoaștere cu privire la metodele ADR sunt rezultatul unui comportament proactiv al beneficiarilor (cetățenilor) și nu rezultatul unor campanii de informare oficiale realizate de instituțiile statului. Decizia de a prefera metodele alternative de soluționare a litigiilor este mai degrabă rezultatul unei preferințe sau opțiuni personale a posibililor beneficiari, sub influența solidă a avocatului. Și nicidecum efectul unei campanii de conștientizare coordonate strategic de practicienii din domeniul ADR.*”¹⁴

¹² Michael Henry Martuscello, “*The State of ADR Movement in Italy: the advancement of mediation in the shadows of the stagnation of arbitration*”, p.1, <http://businessconflictmanagement.com/blog/2009/12/adr-in-italy/>

¹³ Manuela Sîrbu, *op.cit.*, pp. 79-83.

¹⁴ Manuela Sîrbu, *op.cit.*, p.80

Datele analizate referitor la *cunoașterea și evaluarea metodelor alternative de rezolvare a disputelor* arată că cea mai cunoscută metodă de rezolvare a conflictelor rămâne **instanța de judecată**, urmată de proceduri alternative, respectiv, **mediere, conciliere și arbitraj**.

Sursele de informare cu privire la metodele alternative de rezolvare a conflictelor sunt destul de diverse. Considerăm că metodele alternative de soluționare ar trebui să facă obiectul unor campanii solide de publicitate în mass-media în vederea informării publicului larg asupra avantajelor pe care aceste metode la prezintă. Accesul la justiție presupune și soluționarea alternativă a litigiilor. Îmbunătățirea accesului la justiție are și componenta de informare a cetățeanului cu privire la alte modalități de rezolvare a disputelor decât instanța de judecată.

Rezolvarea în instanță a conflictelor și disputelor rămâne, în România, metoda juridică cea mai cunoscută cu ponderi extrem de mari din populație, respective 96%. În privința variațiilor de percepție față de metodele alternative de soluționare a litigiilor, medierea deși este mai puțin vizibilă public, este totuși creditată cu un nivel înalt de încredere, comparativ cu celelalte două metode alternative, respectiv arbitrajul și concilierea.

Apreciem că se impune ca legiuitorul să ia în considerare studiile sociologice cu privire la problematica metodelor alternative de soluționare a litigiilor pentru a putea transpune cu acuratețe nevoile societății și a da o perspectivă nouă abordării juridice a problematicii supuse analizei prezentei lucrări.

În urma cercetării întreprinse și prezentate în capitolul precedent, putem conclud că metodele alternative de soluționare a litigiilor reprezintă o opțiune la justiția clasică constituindu-se în proceduri eficiente și rapide în rezolvarea conflictului. Este important, pentru buna funcționare și gestionare a acestor proceduri alternative, să existe **un cadru de reglementare previzibil și coerent care să ofere justițiabilului încrederea în acest modalități de soluționare a litigiilor**.

La nivel european se urmărește îmbunătățirea cadrului legal în care funcționează aceste proceduri, reglementându-se în anul 2008 medierea la nivel de directivă. Actul normativ a fost elaborat în condițiile în care comunitatea europeană și-a stabilit ca obiectiv menținerea și dezvoltarea unui spațiu de libertate, securitate și justiție și adoptarea de măsuri în domeniul cooperării judiciare în materie civilă care sunt necesare bunei funcționari a pieței interne. Accesul liber la justiție este fundamental iar în vederea facilitării acestuia se impune ca statele

membre să instituie la nivel național proceduri alternative extrajudiciare de soluționare a disputelor.

Din analiza reglementărilor europene în vigoare, putem concluziona că se impune introducerea unei legislații cadru specifice metodelor alternative de soluționare a litigiilor. Cu referire la procedura medierii, legiuitorul european a considerat că pentru promovarea și utilizarea mai intensă a medierii și pentru a asigura un cadru previzibil părților care recurg la această procedură, **statele membre trebuie să instituie mecanisme adecvate atât pentru medierile transfrontaliere cât și pentru medierile naționale.** „Aceste mecanisme ar trebui să urmărească menținerea flexibilității procedurii de mediere și a autonomiei părților și garantarea faptului că medierea este efectuată de o manieră eficientă, imparțială și competentă.”

În urma analizei reglementărilor în materia metodelor alternative de soluționare a litigiilor și a jurisprudenței aferente precum și a anchetei sociologice realizate, **putem concluziona faptul că rezolvarea în instanța a conflictelor și disputelor este metoda cea mai des folosită în rândul populației României, iar în funcție de percepție, medierea, deși este mai puțin vizibilă public, este totuși creditată cu un nivel de încredere înalt, comparativ cu arbitrajul și concilierea.**

Apreciem că este important ca legiuitorul să ia în considerare studiile sociologice efectuate cu privire la problematica metodelor alternative de soluționare a litigiilor pentru a putea răspunde la nevoile reclamate de societate și de a da o perspectivă nouă abordării juridice a temei supuse analizei din prezenta lucrare.

Procedurile alternative de soluționare a disputelor sunt mai avantajoase în raport de procedurile judiciare în condițiile în care părțile doresc obținerea unor soluții reciproc avantajoase, într-un termen rezonabil și cu costuri reduse. Apreciem că, pentru a da mai mare eficiență și eficacitate acordurilor obținute în urma derulării unei proceduri de mediere, legislația în domeniu trebuie să fie modificată în sensul în care acordul de mediere să aibă caracter executoriu și efect obligatoriu între părți fără a fi necesară intervenția instanței de judecată.

În acest sens, apreciem că se impune uniformizarea la nivelul statelor membre a legislației cu privire la obligativitatea acordurilor de mediere și a punerii lor în executare. Acordurile obținute în urma unor proceduri alternative de soluționare a litigiilor nu au recunoaștere internațională sau cel puțin europeană. Pentru a putea fi pus în executare un acord de mediere este necesară intervenția instanței de judecată care nu este una pur formală ci analizează actul,

validându-l sau nu. Statutul juridic al acestor tipuri de acorduri trebuie să fie uniformizat la nivelul Uniunii Europene deoarece diferențele existente între legislațiile naționale ale statelor membre în tratamentul juridic al acordurilor și în recunoașterea lor, generează o serie de consecințe cu privire la precedent, validitatea actului, sancțiuni aplicabile pentru neîndeplinire, obligații asumate, etc.

Din această perspectivă apreciem că se impune modificarea legislativă cu scopul introducerii recunoașterii obligativității și forței executorii a acordurilor obținute în urma unor proceduri alternative de soluționare a litigiilor, respectiv a acordurilor de mediere, negociere, conciliere. Modelul de lege aplicabilă l-ar putea constitui Convenția de la New York cu privire la recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale.

O astfel de modificare legislativă s-ar impune cu scopul de a mări încrederea justițiabilului în administrarea de proceduri alternative de soluționare a litigiilor și a oferi părților instrumente funcționale și eficiente în soluționarea litigiilor.

Convenția de la Singapore cu privire la recunoașterea și executarea acordurilor internaționale de soluționare a litigiilor prin mediere reprezintă actul normativ internațional care simplifică gestionarea disputelor rezultate din tranzacții comerciale internaționale stabilind un cadru de recunoaștere și punere în executare a acordurilor de mediere.

Convenția de la Singapore instituie un mecanism internațional de recunoaștere și punere în executare a acordurilor rezultate din mediere, punând la dispoziția părților unui acord de mediere proceduri specifice de recunoaștere și executare, fără a mai fi necesară intervenția instanțelor de judecată în scopul validării acordului și investit în consecință.

Convenția de la Singapore instituie un mecanism internațional de recunoaștere și punere în executare a acordurilor rezultate din mediere, punând la dispoziția părților unui acord de mediere proceduri specifice de recunoaștere și executare, fără a mai fi necesară intervenția instanțelor de judecată în scopul validării acordului și investit în consecință.

Considerăm că impactul juridic al adoptării Legii model UNCITRAL cu privire la medierea conflictelor internaționale și a Convenției de la Singapore asupra stimulării relațiilor comerciale internaționale și a promovării medierii ca procedură alternativă de soluționare a litigiilor este semnificativ, cu atât mai mult cu cât Convenția de la Singapore se constituie într-un instrument internațional obligatoriu pentru părți ce contribuie în mod evident la susținerea

Obiectivelor Dezvoltării Durabile (16) în sensul promovării unei societăți pașnice și incluzive, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente

Cu referire la accesul liber la justiție și reglementările CEDO în materie, considerăm că atât, din perspectiva dreptului constituțional cât și a normelor europene care reglementează procedurile alternative de soluționare a litigiilor, în special medierea, liberul acces la justiție nu este îngrădit sau obstrucționat. Dispozițiile legale ce reglementează utilizarea procedurilor alternative de soluționare a litigiilor prioritar sesizării instanței de judecată au fost gândite de legiuitor în sprijinul promovării și utilizării acestor proceduri extrajudiciare și ca o încercare de degrevare a instanțelor de judecată de numărul tot mai mare de dosare aflate pe rolul acestora. Astfel, părțile beneficiază de un acces îmbunătățit la justiție prin soluționarea conflictului într-un termen rezonabil și cu costuri reduse fără a implica instanțele de judecată și a genera cheltuieli din partea statului.

Politicile europene în materia soluționării alternative a litigiilor evoluează în contextul nevoilor actuale ale sistemului judiciar și social și adaptării acestuia la aceste nevoi. Statul are obligația de a implementa politici coerente în domeniu și a acorda stimulente celor care apelează la astfel de proceduri.

Din analiza deciziilor Curții Europene de Justiție, analiza efectuată în prezenta lucrare, rezultă că *obligativitatea încercării soluționării litigiilor printr-o procedură alternativă a concilierii sau a medierii nu afectează principiile echivalenței și al efectivității și nici principiul protecției jurisdicționale efective, atâta vreme cât această procedură alternativă nu conduce la o decizie obligatorie în privința părților și nu determină o întârziere substanțială pentru introducerea unei acțiuni în justiție.*

Din această perspectivă, considerăm că se impune modificarea legislației naționale în sensul introducerii obligativității utilizării metodelor alternative de soluționare a disputelor cel puțin în materie civilă și comercială. Iar, în materie de insolvență și drepturile creditorilor/debitorilor, apreciem că se impune ajustarea legislației în domeniu în sensul uniformizării cu standardele europene. Procedura ar deveni mai eficientă în gestionarea situațiilor complicate cu care se confruntă un debitor aflat în dificultate financiară, bucurându-se de o mai mare flexibilitate și confidențialitate pentru a ajuta debitorul să găsească soluții încă din faza incipientă a stării de insolvență.

Raportul Comisiei Europene către Parlamentul European din anul 2017 referitor la punerea în aplicare a Directivei 2008/52/CE privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială a subliniat importanța și rolul legiferării procedurilor de mediere în Uniunea Europeană apreciind că se impune *“stabilirea unor standarde de calitate la nivelul UE pentru serviciile de mediere, în special sub forma unor standarde minime care să asigure coerența, ținând în același timp, seama de dreptul fundamental de acces la justiție precum și de diferențele dintre culturile locale în privința medierii, ca modalitate de a promova utilizarea mai intense a acesteia”*.¹⁵

În acest context legislativ european, Convenția de la Singapore, în măsura în care va fi adoptată de Uniune, ar aduce schimbări importante în ceea ce privește recunoașterea și executarea acordurilor de mediere.

Apreciem că reglementările europene actuale care vizează punerea în executare a acordurilor de mediere validează acest sistem numai pentru statele din Uniune și care au reglementari naționale în domeniul soluționării alternative a litigiilor, aspect care generează o serie de inconveniente cu privire la recunoașterea și executarea acordurilor de mediere atât la nivelul uniunii Europene cât și la nivel internațional. Practic, în conformitate cu dis-pozițiile Convenției de la Singapore punerea în executare a acordurilor de mediere este garantată dacă nu intervine vreo cauză de împiedicare a recunoașterii și punerii în executare a acordurilor.

La nivelul Uniunii Europene se impune modificarea și completarea normelor care reglementează recunoașterea și executarea acordurilor de mediere în măsura în care se urmărește creșterea eficienței medierii ca modalitate alternativă de soluționare a litigiilor și pentru a asigura un cadru juridic previzibil părților care recurg la această procedură, în special cu privire la predictibilitatea și siguranța respectării și executării acordurilor de mediere.

¹⁵ Raport din 27.06.2017 referitor la punerea în aplicare a Directivei 2008/52/CE a Parlamentului European și Consiliului din 21 Mai 2008 privind anumite aspect ale medierii în materie civilă și comercială Comisia pentru afaceri juridice.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVA

REZOLUTII EUROPENE, REGULAMENTE EUROPENE, DIRECTIVE EUROPENE. TRATATE SI CONVENTII INTERNATIONALE, ACTE NORMATIVE NATIONALE

Rezoluția A/RES/283 din iunie 2011, Adunarea Generală a Națiunilor Unite;

Regulamentul UE nr. 524/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind soluționarea online a litigiilor în materie de consum și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2009/22/CE (Regulamentul privind SOL în materie de consum) ;

Comunicarea Comisiei din 30 Martie 1998 cu privire la principiile aplicabile organelor responsabile pentru soluționarea extrajudiciară a litigiilor consumatorilor nr. 98/257/CE, COM (1998) 198 Final, nepublicata în Jurnalul Oficial;

Recomandarea Comisiei din 4 aprilie 2001 cu privire la principiile aplicabile organelor extrajudiciare însărcinate cu soluționarea consensuală a litigiilor consumatorilor, JO L109/19.04.2001;

Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, 2012/C326/02, JO L326/391/26.10.2012;

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Curtea Europeana a Drepturilor Omului, www.ech.coe.int;

Regulamentul CE nr. 44/2001 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, JO L012 16.1.2001;

Recomandarea nr. 81(7) a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind mijloacele de facilitare a accesului la justiție adoptată de Comitetul Miniștrilor în 14 Mai 1981;

Recomandarea nr. (2001)9 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind căile alternative de soluționare a litigiilor dintre autoritățile administrative și persoanele private adoptată de Comitetul Miniștrilor la 5 septembrie 2001;

Directiva 2013/11/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2013 privind soluționarea alternativă a litigiilor în materie de consum și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2009/22/CE;

Raport al Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European privind aplicarea Directivei 2008/52/EC a Parlamentului European și a Consiliului privind anumite aspect ale medierii în materie civilă și comercială, Comisia Europeană, Bruxelles, COM (2016) 542 final;

Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 Octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei – cadru 2001/220/JAI a Consiliului, JO L315/57 14.11.2012;

Recomandarea nr. (99) 19 privind medierea în materie penală adoptată de Comitetul de miniștri în 15 Septembrie 1999;

Recomandarea nr. (2001) 9 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind căile alternative de soluționare a litigiilor dintre autoritățile administrative și persoanele private;

Report on implementation of Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation în civil and commercial matters 2016/2066/INI, Committee on Legal Affaires, www.europarl.europa.eu;

Rezoluția Parlamentului European din 2 februarie 2012 privind dimensiunea europeană a sportului, 2011/2087 (INI), 2013/C239E/09, JO CE239/46 20.08.2013;

Comisia Europeană, Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, Dezvoltarea Dimensiunii Europene a Sportului, 2011, COM(2011) 12 final, Bruxelles 18.01.2011;

Recomandarea (98) 1 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre privind medierea familiei, adoptată de Comitetul Miniștrilor în 21 ianuarie 1998;

Ghid de bune practici în temeiul Convenției de la Haga din 25 Octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii publicat de Conferința de la Haga de drept internațional privat, Biroul permanent, Haga, Țările de Jos, 2012;

Recomandarea nr. R(86) 12 a Comitetului de miniștri al statelor membre privind măsurile de prevenire și reducere a volumului excesiv de activitate al instanțelor, adoptată de Comitetul de Miniștri la data de 16 Septembrie 1986;

“Green Paper – access of consumers to justice and the settlement of consumer disputes în the single market”, Commission of the European Communities, Brussels, 16 Noiembrie 1993, COM(93) 576 final;

“Working document of the Commission on a strategic program on the internal market, Reinforcing the effectiveness of the internal market”, Commission of the European Communities, Brussels, 2 June 1993;

Report, 5 november 1996 on the communication from the Commission cu denumirea “Action plan on consumer access to justice and the settlement of consumer disputes în the internal market”, COM(96)0013-C4-0195/96;

Recomandarea Comisiei 98/257/EC cu privire la principiile aplicabile organelor extrajudiciare însărcinate cu soluționarea disputelor în materie de consum, Official Journal L115, 17/04/1998;

“Action Plan of the Council and the Commission on how best to implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on area of freedom, security and justice”, text adoptat de Consiliul de Justiție și Interne, 3 Decembrie 1998, Official Journal C019, 23/01/1999;

Recomandarea nr. (2002) 10 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind medierea în materie civilă, adoptată de Comitetul de Miniștri la 18 septembrie 2002;

Codul European de Conduită a Mediatorilor, www.ec.europa.eu;

Directiva nr. 2001/470/EC din 28 Mai 2001 cu privire la înființarea Rețelei Judiciare Europene în materie civilă și comercială, JO L 174 27.06.2001;

Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială, JO L136/3 24.5. 2008;

Rezoluția Parlamentului European din 13 septembrie 2011 cu privire la punerea în aplicare a Directivei privind medierea în statele membre, impactul acesteia asupra medierii și acceptarea sa de către instanțe (2011/2026(INI)), Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 51 E/17 din data de 22.02.2013;

Recomandarea 2001/310/CE a Comisiei privind principiile organelor extrajudiciare implicate în rezolvarea consensuală a litigiilor în materie de consum publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene la data de 10.04.2001;

Expunere de motive, Comisia Europeană, Bruxelles, SANCO/12360/2011, Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind soluționarea alternativă a litigiilor în materie de consum, civilă și comercială;

Regulamentul UE nr. 254/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 februarie 2014 privind un program multianual privind protecția consumatorilor pentru perioada 2014-2020 și de

abrogare a Deciziei nr. 1926/2006/CE, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L.84/42 la 20 martie 2014;

Directiva 2013/11/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 Mai 2013 privind soluționarea alternativă a litigiilor în materie de consum și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2009/22/CE (Directiva privind SAL în materie de consum) publicată în JO L165/63 10.06.2013;

Regulamentul nr. 524/2013 privind SOL în materie de consum, publicat în JO L.165 18.6. 2013;
Decizia Consiliului 2003/93/CE din 12 decembrie 2002 autorizand statele membre în interesul Comunității să semneze Convenția de la Haga din 1996;

Decizia nr. 432/2011 privind aprobarea în numele Uniunii Europene a Convenției de la Haga din 23 noiembrie 2007 privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri, JO CE 192/2011;

Proceduri referitoare la punerea în aplicare a politicii în domeniul concurenței, Comisia Europeană, Ajutor de stat SA 38517 (2014/C) (ex 2014/NN) – Punerea în executare a hotărârii arbitrale Micula/România din 11 Decembrie 2013, 2014/C 393/03;

Decizia UE 2015/1470 a Comisiei privind ajutorul de stat SA 38517 pus în aplicare de România, JO L232/43 4.09.2015;

Decizia nr. 432/2011 a Consiliului Uniunii Europene, JO L192/39 22.07.2011;

Regulamentul CE nr. 2201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) NR. 1347/2000;

The Administrative Dispute Resolution Act of 1990 and the Civil Justice Reform Act 1990;

Navajo and Hopi Settlement Act Public Law 93-531 aş amended, www.onhir.gov;

Convenția pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale straine adoptata la de la New York la 10 iunie 1958;

Conventia Natiunilor Unite cu privire la acordurile internationale de solutionare a litigiilor prin mediere, Singapore, 2019;

Constituția României, Editura Hamangiu, 2015;

Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, Monitorul Oficial nr. 441/22.05.2006

Ministerul Economiei și Finanțelor, Autoritatea de Management Ex-ISPAs, “Ghidul beneficiarului pentru utilizarea Condițiilor speciale de Contract”, www.fonduri-structurale.ro; Convenția pentru reglementarea diferendelor relativ la investiții între state și persoane ale altor state, ICSID, Washington, 1965;

JURISPRUDENȚA NAȚIONALĂ ȘI EUROPEANĂ

Decizia nr. 9/17 aprilie 2015, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, Dosar nr. 533/1/2015, minuta deciziei nr. 9;

Plenul Curții Constituționale, Decizia nr.1/1994 privind liberul acces la justiție al persoanelor în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor sale legitime, publicată în Monitorul Oficial nr. 69/16 Martie 1994;

Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 335/2004 publicată în Monitorul Oficial partea I, nr. 955 din octombrie 2004;

Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Comercială, Decizia nr. 2392/2006;

Curtea Constituțională, Decizia nr.335/2004 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 720 ind.1 alin.1 din Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 955/19 Octombrie 2004;

Decizia Curții Constituționale nr. 203/2006 publicată în Monitorul Oficial nr. 267 din 24 martie 2006;

Decizia nr. 605/2006 a ICCJ Secția de Contencios Administrativ și Fiscal;

Cauzele conexe C-317/08 – C- 320/08 Rosalba Alassini și alții împotriva Telecom Italia SpA și alții, cereri de pronunțare a unor hotărâri preliminare formulate de Giudice di pace di Ischia. Cererile de pronunțare a unor hotărâri preliminare privesc interpretarea principiului protecției jurisdicționale efective în raport cu o reglementare națională care prevede o încercare obligatorie de conciliere extrajudiciară drept o condiție de admisibilitate a acțiunilor în justiție în anumite litigii;

Curtea Constituțională, Decizia nr. 123 din 5 Martie 2013 publicată în Monitorul Oficial nr. 214/16 aprilie 2013;

Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția a II a Civilă, Decizia nr.1167/29 aprilie 2015;

Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția a II a Civilă, Decizia nr. 318 din 11 Februarie 2016

Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția a II a Civilă, Decizia nr. 1227/28 iunie 2016;

Încheierea din data de 5 aprilie 2018 pronunțată de arbitrul de urgență în Dosarul nr. 30U/2018 aflat pe rolul Curții de Arbitraj Comercial Internațional

Curtea de Arbitraj Comercial Internațional, Încheierea din dată de 19 februarie 2018, Dosar nr. 17u/2018;

Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia nr. 4613/2012;

Case C-519/04 P, David Meca-Medina și Igor Majcen vs Commission of the European Communities pronunțată la 19 iulie 2006;

Tribunalul București, Secția I Penală, Sentința penală nr. 1461/13 iunie 2016 pronunțată în Dosar nr. 9319/2014;

Curtea de Apel București, Secția I Penală, Decizia penală nr. 887017;

ICCJ, Secția a II a Civilă, Decizia nr. 388/05.02.2015;

Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia civilă nr. 3526/2013;

Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia civilă nr. 5465/2013;

Curtea de Apel București în Dosar nr. 9319/3/2014, Sentinta penala nr. 887/15.06.2017;

Tribunalul București Secția a IV a Civilă Tribunalul București, Secția a IV a Civilă, Sentința civilă nr. 535 din 09.03.2018;

ICCJ, Decizia nr. 1888/09.04.2014;

Tribunalul București, Secția a IV a Civilă, Dosar nr. 27779/3/2017, Încheierea din dată de 19.03.2018;

Decizia Curții Constituționale nr. 203/2006 publicată în Monitorul Oficial nr. 267 din 24 Martie 2006;

LUCRĂRI AUTORI STRAINI SI ROMANI

Carlos Esplugues, Silvia Barona, „Global Perspectives on ADR”, Intersecția, Cambridge-Antwerp-Portland, 2014;

Gabriel Boroi și alții, „Noul Cod de Procedură Civilă, comentariu pe articole”, Editura Hamangiu.2013;

Grupul European al Magistraților care susțin medierea - secțiunea română, “Medierea în Uniunea Europeană - stadiu și perspective”, editura Universitară, București, 2010;

Roger Fischer&William Ury, Bruce Patton, “Getting to Yes-Negotiating an agreement without giving in” editor Ransom House, pag.41, an 1999, 2007;

Manuela Sîrbu, Alina Gorghiu, Diana Monica Croitoru Anghel, „Medierea Conflictelor” Editura Universul Juridic, 2013,

Nicolae Voiculescu, *Medierea Conflictelor*, Ed. Universitatii Titu Maiorescu, Bucuresti, 2007

Alina Gorghiu, Manuela Sîrbu, Nicolae Bogdan Codruț Stănescu și alții, „Medierea, Oxigen pentru afaceri”, Editura Universul Juridic, București, 2011,

Antonie Iorgovan, „Tratat de drept administrativ”, volumul I, Ediția 4, Editura All Beck, București 2005,

Manuela Sîrbu, Diana Monica Croitoru Anghel, “Soluționarea alternativă a litigiilor”, Editura Universul Juridic, 2015;

Carlos Esplugues and Silvia Barona, „Global Perspectives on ADR”, Intersentia, 2014,

Nadja Alexander, “International and Comparative Mediation, Legal Perspectives” Ed. Wolters Kluwer, Law&Business, 2009,

European Parliament, Directorate General for Internal Policies, Policy Department Citizens Rights and Constitutional Affaires, „Rebooting the mediation directive: assessing the limited impact of its implementation and proposing measures to increase the number of mediations în the EU”, 2014

Ioan Vida, *Puterea executiva si administratia publica*, Editura Regia Autonoma Monitorul Oficial, Bucuresti, 1994

Marin Voicu, “Arbitrajul comercial, jurisprudența adnotată și comentată” 2004-2014, Editura Universul Juridic, 2014

Grupul European al Magistratilor care sustin medierea Sectiunea Romana, *Medierea in Uniunea Europeana, Studiu si perspective*, Editura Universitara, 2010;

Nicolae Popa, „Teoria Generală a Dreptului”, Ediția a III a, Editua C.H. Beck, 2008;

Lucy Reed, Jan Paulsson, Nigel Blackaby, „Guide to ICSID Arbitration”, Wolters Kluwer, Law&Business, 2011, Second Edition;

N. Shelkopyas, “The application of EC Law în Arbitration Proceedings”, Europa Law Publishing, Groningen, 2003;

Ellen Waldman, Editor, *Mediation Ethics. Cases and Commentaries*, Jossey-Bass Imprint, San Francisco, 2011;

Douglas N. Frenkel, James H. Stark, *The practice of mediation*, Wolters Kluwer Law&Business, New York, 2008;

Michael Watkins, Susan Rosegrant, *Bfreakthrough International Negotiation. How great Negotiators transformed the world’s toughest post-cold war conflicts*, Jossey-Bass, San Francisco, 2001;

Daniel Bowling, David Hoffman, *Bringing peace into the room. How the personal Qualities of the mediator impact the process of conflict resolution*, Jossey-Bass, San Francisco, 2003

Christopher W. Moore, *The Mediation process. Practical strategies for resolving conflict*, Editia a III a, Jossey-Bass, San Francisco, 2003

R. Doak Bishop, Silvia M. Marchili, *Annulment under the ICSID Convention*, Oxford Univerity Press, United Kingdom, 2012

Carrie Menkel-Meadow, Lela Porter Love, Andrea Kupfer Schneider, *Mediation. Practice, Policy and Ethics*, Aspen Publishers, NY, 2006

John Crawley, Katherine Graham, *Mediation for Managers. Resolving Conflcit and Rebuilding Relationships at work*, WS Bookwell, Finland, 2007

Jerome T. Barrett, Joseph P. Barrett, *A history of alternative dispute resolution. The story of a political, cultural and social moment*, Jossey – Bass, San Francisco, 2004

Dwight Golann, Jay Folberg, *Mediation. The roles of advocate and neutral*, Aspen Publishers, NY, 2006

Lucy Reed, Jan Paulsson, Nigel Blackaby, *Guide to ICSID Arbitration*, Second Edition, Woltes Kluwer, Law&Business, USA, 2011

Douglas Stone, Bruce Patton, Sheila Heen, *Difficult Conversations. How to discuss what matters most*, Penguin Books, NY, 2000

William Ury, *Getting past no. Negotiating with difficult people*, Random House, 1991

Thierry Garby, *La gestion des conflits*, Editura Economica, Paris, 2004

Codice della Mediazione e della conciliazione commentato, Editura Altalex, 2011

Giuseppe de Palo, Leonardo D'Urso, Dwight Golann, *Manuale del Mediatore Professionista, Strategie e tecniche per la mediazione delle controversie civili e commerciali*, Giuffrè Editore, Milano, 2010

Damiano Marinelli, *Professione Mediatore. Guida operative per mediatori, conciliatori e arbitri*, Gruppo Editoriale Esselibri Simone, Napoli, 2011

Tiziana Fragomeni, Marcella Caradonna, Giovanni de Berti, Marcello Marinari, Yoga Patti, *Il metodo della mediazione per la gestione dei conflitti*, Casa Editrice La tribuna, 2011

International Chamber of Commerce, *Arbitration Rules, Mediation Rules*, Paris, 2013

Freddie Strasser, Paul Randolph, *Medierea o perspectiva psihologica asupra solutionarii conflictelor*, Ed. fmmm.ro, 2012

Roger Fisher & William Ury and for the second edition, Bruce Patton, "Getting to Yes – Negotiating an agreement without giving in", Random House Business Books, 1999,

ARTICOLE PUBLICATE ALTRI ROMANI SI STRAINI

Manuela Sîrbu, "Procedura de soluționare a disputelor în cadrul contractelor de tip FIDIC. Particularități juridice ale Deciziei Comisiei de Adjudecare a Disputelor", Conferința Internațională "Dreptul între Modernizare și Tradiție. Implicații asupra organizării juridice, politice, administrative și de ordine publică", București, 21-23 Aprilie 2015.

Manuela Sîrbu, "Metodele alternative de soluționare a conflictelor în procedurile de preinsolvență și insolvență", Conferință Internațională "Uniformizarea dreptului, efecte juridice și implicații sociale, politice și administrative", Iași 2014

Tampere European Council 15 and 16 October 1999, Presidency Conclusions, www.europarl.europa.eu

Carrie Menkel Meadow, Lelã Porter Love, Andrea Kupfer Schneider, “Mediation – Practice, Policy and Ethics”, Aspen Publishers, New York, 2006

Pan European Mediation Practices, „Survey on the use and practice of b2b Mediation Year 2012 and 2013”, Eurochambres,

Directorate General for Internal Policies, Policy Department, Citizen’s Rights and Constitutional Affairs, “Quantifying the costs of not using mediation – a data analysis”, European Parliament, 2011

Salvija Kavalne, Ieva Saudargaite, “Mediation în disputes between public authorities and private parties: comparative aspects”, 2011

World Bank, “Comparative Study on Pre-Trial Procedures în Administrative Justice, Pre-trial procedures în administrative Justice Proceedings în England and Wales, France, Germany and the Netherlands”, July 2010

Lise Vandenhende, Brecht Warnez, Prof dr. Ludo Veny, “The way to mediation în Belgian administrative procedural law”, NALL, February, 2016, www.nall.nl

Joshua Javits, “Internal Dispute Resolution at International Organizations”, November 2013, www.mediate.com

“Review of the international Monetary Fund’s Dispute Resolution System”, Report of the External panel, 27 November 2001

Maud Piers, “Europe’s Role în Alternative Dispute Resolution”, Journal of Dispute Resolution, volume 2014, issue 2

Aspazia Cojocaru, Dr. Marieta Safta, “Accesul liber la justiție – principiu constituțional și drept fundamental al persoanei apărat prin jurisprudența Curții Constituționale a României”,

Federal Attorney General, Australia, „Terms of Reference to the National Alternative Dispute Resolution Advisory Council on ADR and the civil justice system”, Federal Attorney General’s Department, Canberra, 2008

„The resolve to resolve –Embracing Access to justice în the Federal Jurisdiction: A report to the Attorney General”, National Alternative Dispute Resolution Advisory Council, September 2009

Attorney General's Department Access to Justice Taskforce, „A strategic Framework for access to justice în the Federal Civil Justice System, a report by the Access to Justice Taskforce”, September 2009

Hazel Genn, „What is Civil Justice for? Reform, ADR and access to justice”, Yale Journal of Law&the Humanities, vol 24 Issue 1, 2012

Mauro Cappelletti and Bryant Garth, „Access to justice: the world-wide movement to make rights effective”, 1978

Gheorghe Buta, „Contribuția practicii judiciare la procedura concilierii directe în materie comercială”, ST. de Drept Românesc, an 21, nr.1, p.101-129, București, ianuarie-martie 2009

The World Bank Group, „Alternative Dispute Resolution Guidelines”, Investment Climate Advisory Service, 2011

Gay R. Clarke and Iyla T. Davies, “ADR-Argument for and against use of the mediation process particularly în family and neighborhood disputes”, www.qut.edu.au, QUT Law Review;

Ministry of Justice, New Zealand, „Advantages and Disadvantages of ADR” www.justice.govt.nz

Manuela Sîrbu, “Procedura de soluționare a disputelor în cadrul contractelor tip FIDIC. Particularități juridice ale Deciziei Comisiei de Adjudecare a Disputelor”, Conferința Internațională “Dreptul între modernizare și tradiție. Implicații asupra organizării juridice, politice administrative și de ordine publică”, București, 2015;

Jerome T. Barrett Joseph Barrett, John Wiley & Sons, „A history of alternative dispute resolution, the story of a Political, Cultural and Social Movement”, www.worldcat.org/wcpa/servlet

Maud Piers, “Is Europe skipping a step? Exploring the Harmonization of ADR agreements”, www.maastrichtjournal.eu;

Antoine Cremona, „Analyzing Alternative Dispute Resolution Mechanisms în Europe and EU Activity în the Field: The communitarisation of private justice”, Jean Monnet Seminar Series

